

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS
DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS AMŽIAUS PAGRINDU
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBOS 2019 M. GRUODŽIO 4 D. SPRENDIMU
Nr. 1-305 PATVIRTINTAME MOKESČIO UŽ VAIKO IŠLAIKYMĄ
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS MOKYKLOSE,
ĮGYVENDINANČIOSE IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO
PROGRAMAS,
NUSTATYMO TVARKOS APRAŠE
TYRIMO

2020-04-02 Nr. (20)SN-13)SP-31
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje 2020 m. sausio 22 d. gautas pareiškėjos (pareiškėjos duomenys Tarnybai žinomi; toliau – Pareiškėja) skundas dėl galimos diskriminacijos amžiaus pagrindu.

Skunde nurodoma, kad 2019 m. gruodžio 4 d. Vilniaus miesto savivaldybės (toliau vadinama ir Savivaldybe) taryba priėmė sprendimą Nr. 1-305, kuriuo patvirtino Mokesčio už vaiko išlaikymą Vilniaus miesto savivaldybės mokyklose, įgyvendinančiose ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, nustatymo tvarkos aprašą (toliau – Aprašas). Aprašo 10.3 punkte nurodyta, kad mokestis už vaiko maitinimą ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupėse tėvų (globėjų) prašymu mažinamas 50 procentų Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sprendimu nustatytos vaiko dienos maitinimo normos už kiekvieną lankytą, nelankytą ir nepateisintą dieną, jeigu vaikas auga šeimoje, kurioje vienas iš tėvų (globėjų) mokosi pagal bendrojo ugdymo programą, profesinio mokymo programą arba yra aukštosios mokyklos studentas, iki jam sukaks 24 metai, pateikus pažymą apie mokslo tęsimą vasario ir rugsėjo mėnesiais. Lengvata netaikoma, jeigu studijos sustabdomos arba studentas yra akademinėse atostogose.

Pareiškėja pažymėjo, kad toks reglamentavimas diskriminuoja studijuojančius tėvus, vyresnius nei 24 metų, t. y. amžiaus pagrindu.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) 2020 m. vasario 3 d. raštu Nr. (20)SN-13)S-90 „Dėl informacijos pateikimo“

kreipėsi į Vilniaus miesto savivaldybę prašydama per 5 darbo dienas nuo reikalavimo gavimo dienos (kuo skubiau) pateikti paaiškinimą ir atsakyti į klausimus: kodėl Apraše nustatyta amžiaus riba studijuojantiems tėvams, norintiems pasinaudoti mokesčio už vaiko maitinimą lengvata; kodėl mokesčio už vaiko maitinimą lengvata taikoma tėvams, kol jiems sukaks 24 metai, o ne 25–29, t. y., kodėl pasirinktas būtent toks tėvų amžius; kokiais teisės aktais ir / arba kokiais faktais remiantis buvo pasirinktas būtent toks amžiaus cenzas; kokiam subjektui (studentui ar jaunimui) taikoma Apraše numatyta mokesčio už vaiko maitinimą lengvata; kokius dokumentus privalo pateikti asmenys, norintys pasinaudoti mokesčio už vaiko maitinimą lengvata.

Kartu prašyta pateikti kitą, reikšmingą informaciją, susijusią su Pareiškėjos skunde išdėstytomis aplinkybėmis.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2020 m. vasario 27 d. Savivaldybė pateikė Tarnybai raštą „Dėl informacijos pateikimo“ Nr. A51-28597/20(3.3.2.1E-AD24) (toliau – Raštas), kuriame nurodė, kad Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 36 str. 9 punkte nustatyta, kad už sąlygų sudarymą vaikų ir mokinių maitinimui organizuoti valstybinėje ir savivaldybės ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokykloje atsako savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija.

Rašte pažymėta, kad Aprašo 10.3 papunktis priimtas vadovaujantis Lietuvos Respublikoje galiojančiais teisės aktais bei formuojama praktika, susijusia su jaunų asmenų gebėjimu tinkamai išlaikyti save ir savo vaikus, bei iš to kylančiu poreikiu teikti jiems tam tikrą paramą.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.192¹ str. 1 dalyje numatyta, kad tėvai, turintys galimybę, privalo išlaikyti savo vaikus, sulaukusius pilnametystės, kurie mokosi pagal vidurinio ugdymo programą ar pagal formaliojo profesinio mokymo programą pirmajai kvalifikacijai įsigyti arba studijuoja aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės studijų formos programą ir yra ne vyresni negu 24 metų, kuriems būtina materialinė parama, atsižvelgiant į vaikų, sulaukusių pilnametystės, turtinę padėtį, gaunamas pajamas, galimybes patiems gauti pajamų ir kitas svarbias aplinkybes.

Savivaldybė Rašte nurodė, kad teismų praktikoje pažymima, jog tėvų pareiga išlaikyti vaikus iki 24 metų nustatoma todėl, kad jauni asmenys, nors ir yra darbingi, įgiję visišką civilinį veiksnumą, negali

savęs išlaikyti, nes didžiąją dalį laiko privalo skirti mokymuisi, studijoms, privalomai lankyti pamokas. Būtent tuo tikslu, kad jaunam asmeniui būtų užtikrinta įstatymuose suteikta teisė turėti pakankamai laiko siekti išsilavinimo pagal jo poreikius ir galimybes, valstybė įtvirtintu reguliavimu siekia padėti jam įgyvendinti teisę siekti išsilavinimo.

Vilniaus miesto savivaldybės taryba, įvertinusi tokį valstybės siekį, nusprendė numatyti galimybę sumažinti mokesčių už vaiko maitinimą ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupėse tiems tėvams, kurie, remiantis teismų praktika, nors ir įgiję civilinį veiksnumą, dėl tęsiamų mokslų negali skirti tiek pastangų ir laiko pajamoms įgyti, lyginant su tais, kurie mokslo nebetęsia. Taip siekiama suteikti paramą ir sudaryti sąlygas tėvams įgyvendinti savo teisę sąžiningai įgyti išsilavinimą.

Savivaldybė pareizumuoja, kad asmuo, kuris sąžiningai vykdo savo pareigą mokytis, iki 24 metų turėtų įgyti būtiną išsilavinimą ir esant norui – aukštesnį, profesinį. Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta, Apraše buvo numatyta galimybė sumažinti mokesčių už vaiko maitinimą ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupėse tėvams, kurie mokosi arba studijuoja ir kurie yra ne vyresnį nei 24 metų amžiaus.

Apraše numatyta lengvata taikoma studentams iki 24 metų. Tėvai (globėjai), norintys pasinaudoti lengvata ir kurie yra iki 24 metų, privalo pateikti ugdymo įstaigos administracijai prašymą dėl lengvatos už vaiko maitinimą ir pažymą iš savo mokymo įstaigos (įstaigų).

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2019 m. gruodžio 4 d. sprendimu Nr. 1-305 patvirtinto Mokesčio už vaiko išlaikymą Vilniaus miesto savivaldybės mokyklose, įgyvendinančiose ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, nustatymo tvarkos aprašo 10.3 punktas neprieštarauja Lygių galimybių įstatymo 5 str. 1 d. 1 punkto nuostatomis, įpareigojančioms valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija, pačia bendriausia šio žodžio prasme, reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl

kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė diskriminacijos samprata atskleidžiama pasiremiant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str. turiniu, kuriame numatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Pagal Lygių galimybių įstatymą tiesioginė diskriminacija – elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui, išskyrus 2 str. 9 d. 1-9 punktuose išdėstytas išimtis, tai be kita ko, įstatymų nustatytus apribojimus dėl amžiaus, kai tai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis, ir, kai ribojimų, specialių reikalavimų arba tam tikrų sąlygų dėl asmens socialinės padėties teisinį reguliavimą pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Vadovaujantis šia nuostata, mažiau palankių sąlygų taikymą amžiaus pagrindu galima pateisinti (nelaikyti diskriminacija) tik tuo atveju, kai tam tikri apribojimai arba atvirkščiai, tam tikrų teisių (galimybių) suteikimas, yra numatytas įstatyminiu reglamentavimu ir kai tai pateisina teisėtas tikslas, o jo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Nagrinėjamu atveju Aprašo 10.3 punkte nurodyta, kad mokestis už vaiko maitinimą ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupėse tėvų (globėjų) prašymu mažinamas 50 procentų Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sprendimu nustatytos vaiko dienos maitinimo normos už kiekvieną lankyta, nelankyta ir nepateisintą dieną, jeigu vaikas auga šeimoje, kurioje vienas iš tėvų (globėjų) mokosi pagal bendrojo ugdymo programą, profesinio mokymo programą arba yra aukštosios mokyklos studentas, iki

jam sukaks 24 metai, pateikus pažymą apie mokslo tęsimą vasario ir rugsėjo mėnesiais. Lengvata netaikoma, jeigu studijos sustabdomos arba (tėvas) studentas yra akademinėse atostogose.

Remiantis šia nuostata, tėvai gali pasinaudoti mokesčio už jų vaikų maitinimą ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupėse lengvata, jei atitinka dvi sąlygas: 1) mokosi pagal bendrojo ugdymo programą, profesinio mokymo programą arba yra aukštosios mokyklos studentas (-ai); 2) jų amžius – iki 24 metų.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 5 str. 1 d. 1 punktą, valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.

Tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami keli žmonės, kurie skiriasi savo tapatybės požymiais, kitais požymiais, ir vertinama, ar tokiose pačiose, ar panašiose aplinkybėse jie traktuojami vienodai. Vertinant diskriminaciją amžiaus pagrindu, nustatoma, ar asmuo iki / po tam tikro amžiaus ribos atsidūrė mažiau palankioje padėtyje nei kitas tam tikro amžiaus asmuo.

Pareiškėjos teigimu, besimokantys arba studijuojantys tėvai, vyresni nei 24 metų amžiaus, atsiduria blogesnėje padėtyje nei tie, kuriems yra 24-eri ir mažiau.

Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, mokinys yra asmuo, kuris mokosi (2 str. 17 dalis). Pagal Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymą, profesinis mokymas – mokymas, vykdomas pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintas ir įregistruotas profesinio mokymo programas ar jų modulius. Mokomas asmuo įgyja kvalifikaciją (arba jos dalį), atitinkančią profesinį standartą, ar ją tobulina, keičia arba įgyja kompetenciją, reikalingą įstatymų reglamentuojamam darbui ar funkcijai atlikti (2 str. 17 dalis). Pagal Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymą, studentas – asmuo, studijuojantis aukštojoje mokykloje pagal studijų programą arba doktorantūroje (4 str. 21 dalis).

Pažymėtina, jog nė viename iš pirmiau išvardintų įstatymų nėra jokių apribojimų amžiaus pagrindu. Darytina išvada, jog mokinys, besimokantis pagal bendrojo ugdymo programą, studentas, besimokantis pagal profesinio mokymo programą arba studijuojantis aukštojoje mokykloje, gali būti įvairaus amžiaus: kaip jaunesnis nei 24 metų, taip ir vyresnis.

Rašte nurodyta, kad Savivaldybė, vadovaudamasi galiojančiu teisiniu reglamentavimu, o būtent Civiliniu kodeksu, pagal kurį tėvai, turintys galimybę, privalo išlaikyti savo vaikus, sulaukusius pilnametystės, kurie mokosi pagal vidurinio ugdymo programą ar pagal formaliojo profesinio mokymo programą pirmajai kvalifikacijai įsigyti arba studijuoja aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės studijų

formos programą ir yra ne vyresni negu 24 metų ir kuriems būtina materialinė parama, atsižvelgiant į vaikų, sulaukusių pilnametystės, turtinę padėtį, gaunamas pajamas, galimybes patiems gauti pajamų ir kitas svarbias aplinkybes, prisiėmė pareigą padėti šiems asmenims (tėvams, vienam iš tėvų) įgyvendinti teisę įgyti išsilavinimą.

Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. birželio 7 d. nutarimą, tėvų ir kitų asmenų teisės bei teisėtus interesus ginančius imperatyvus lemia tai, kad, kaip minėta, paramos reikalingų pilnamečių vaikų, besimokančių aukštųjų mokyklų dieniniuose skyriuose, išlaikymo institutas iš esmės skiriasi nuo nepilnamečių vaikų išlaikymo instituto; išlaikymo priteisimas pilnamečiams asmenims negali būti grindžiamas tokiais pat principais kaip nepilnamečiams. Priešingu atveju būtų paneigta pati pilnametystės samprata, įtvirtinta Konstitucijoje ir visoje teisės sistemoje. Pabrėžtina, kad įstatymų leidėjui apsisprendus įstatymu įtvirtinti tėvų pareigą materialiai išlaikyti savo paramos reikalingus pilnamečius vaikus, besimokančius aukštosiose mokyklose, negalima apsiriboti vien minėtos pareigos nustatymu, juolab tokiu, kai šios pareigos apimtis tampa aiški tik teismui sprendžiant bylą dėl išlaikymo priteisimo, bet turi būti nustatyti visi esminiai šio teisės instituto elementai. Priešingu atveju būtų sukuriama teisinis neaiškumas, netikrumas; kartu būtų sudaromos prielaidos atsirasti tokioms teisinėms situacijoms, kai būtų sunkinamos teismo galimybės vykdyti teisingumą (o kai kada įvykdyti teisingumą apskritai būtų neįmanoma), ir dėl to galėtų būti pažeistos asmens teisės ir laisvės, kitos konstitucinės vertybės. Taip pat pažymėtina, kad įstatymų leidėjui apsisprendus įstatymu įtvirtinti tėvų pareigą materialiai išlaikyti savo paramos reikalingus pilnamečius vaikus, besimokančius aukštosiose mokyklose, gali būti nustatytas tik toks teisinis reguliavimas, kad išlaikymą iš tėvų priteisti minėtam paramos reikalingam pilnamečiam asmeniui būtų galima tik tada, kai šis asmuo yra išnaudojęs visas protingas galimybes pats pasirūpinti lėšų, reikalingų jo mokymuisi (studijoms) aukštojoje mokykloje. Konstitucinis socialinio solidarumo principas suponuoja galimybę šią naštą tam tikra apimtimi paskirstyti ir visuomenės nariams, tačiau tas paskirstymas turi būti konstituciškai pagrįstas, jis negali būti neproporcingas, negali paneigti valstybės socialinės orientacijos ir iš Konstitucijos kylančių įpareigojimų valstybei.

Šiame kontekste paminėtina, kad, kaip yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, konstitucinė žmogaus teisė siekti aukštojo mokslo suponuoja valstybės pareigą sudaryti prielaidas šią teisę įgyvendinti; negalima paneigti ir žmogaus konstitucinės teisės siekti aukštojo mokslo pagal savo sugebėjimus net ir tuomet, kai valstybė jo nefinansuoja dėl to, kad tai viršija visuomenės ir valstybės poreikius bei galimybes (Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d. nutarimas).

Pažymėtina, jog ikimokyklinės ir ugdymo įstaigos teikia švietimo ir ugdymo paslaugas (Švietimo įstatymo 7 str. 5 d.), Savivaldybė nustato šių paslaugų teikimo sąlygas ir tvarką (Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 str. 6 punktas), tėvai, savo ruožtu, gauna galimybę ugdyti vaikus minėtose įstaigose. Šiuo atveju Savivaldybė, galimai vadovaudamasi socialinio solidarumo principu, prisiėmė tėvų pareigą pilnamečiam asmeniui teikti reikalingą paramą.

Svarbu paminėti, jog Civilinio kodekso 3.192¹ str. 1 dalyje įtvirtintai pareigai teikti paramą taikomos papildomos išlygos (vaikų turtinė padėtis, gaunamos pajamos, galimybės patiems gauti pajamas ir kitos svarbios aplinkybės), kurioms esant tėvai neprivalo išlaikyti vaikų iki 24 metų, kurie mokosi pagal vidurinio ugdymo programą ar pagal formaliojo profesinio mokymo programą pirmajai kvalifikacijai įsigyti arba studijuoja aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės studijų formos programą. Pažymėtina, jog išvardintos išlygos nėra perkeltos į Aprašo 10.3 punktą.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas¹, atsižvelgdamas į teisinį reglamentavimą ir pirmiau nurodytus Konstitucinio Teismo išaiškinimus, suformulavo galimus išlaikymo pilnamečiam vaikui, besimokančiam aukštojoje mokykloje, priteisimo kriterijus, kurių vieni taikytini, sprendžiant dėl paramos būtinumo pilnamečiam besimokančiam asmeniui, kiti – dėl tėvų galimybių ją teikti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. sausio 25 d. nutartis, priimta civilinėje byloje G. M. v. G. M., bylos Nr. 3K-3-25/2008; 2007 m. birželio 29 d. nutartis, priimta civilinėje byloje A. T. ir kt. v. A. T., bylos Nr. 3K-3-188/2007; 2008 m. balandžio 11 d. nutartis, priimta civilinėje byloje A. L. v. A. L., bylos Nr. 3K-3-248/2008; 2009 m. gegužės 25 d. nutartis, priimta civilinėje byloje I. R. v. J. R., bylos Nr. 3K-7-204/2009). Pirmajai kriterijų grupei priskirtina: sunki vaikų turtinė padėtis; paramos reikalingas pilnametis vaikas turi būti išnaudojęs visas protingas galimybes pats pasirūpinti mokytis reikalingomis lėšomis; sąžiningas pareigos mokytis vykdymas. Teismų praktikoje paminėti tokie kriterijai, pagal kuriuos nustatoma tėvų, iš kurių prašoma išlaikymo, padėtis: jie turi galimybių išlaikymui teikti; negalima iš esmės pabloginti paramą teikiančių tėvų ir kitų šeimos narių turtinės padėties; išlaikymo priteisimas turi nedaryti esminės žalos jį teikiantiems tėvams ar kitiems asmenims; priteistą paramą turi būti įmanoma įvykdyti; tėvams patiems turi būti nereikalinga parama, globa ir pan.

Pažymėtina, jog aplinkybė, kad asmuo (tėvai, vienas iš tėvų) mokosi arba studijuoja, negali būti vienareikšmiškai vertinama kaip galimybės gauti pajamas ribojimas. Studijos gali būti ne tik nuolatinės, bet ir iššęstinės, leidžiančios suderinti mokslus, darbą ir šeimą. Remiantis Civilinio kodekso 3.192¹ str.

¹ 2012 m. kovo 22 d. nutartis Nr. 3K-3-119/2012

1 d., pirmiau nurodyta konstitucinė doktrina bei teismų praktika, teikiant paramą pilnamečiams asmenims būtina nustatyti, ar jie patys negauna su darbo santykiais susijusių pajamų.

Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad teisingumas yra vienas pagrindinių teisės, kaip socialinių santykių reguliavimo priemonės, tikslų. Jis yra vienas svarbiausių moralinių vertybių ir teisinės valstybės pagrindų. Jis gali būti įgyvendintas užtikrinant tam tikrą interesų pusiausvyrą, išvengiant atsitiktinumų ir savivalės, socialinio gyvenimo nestabilumo, interesų priešpriešos (Konstitucinio Teismo 1995 m. gruodžio 22 d., 2000 m. gruodžio 6 d., 2003 m. kovo 17 d., 2003 m. lapkričio 17 d., 2003 m. gruodžio 3 d., 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas).

Kalbant apie pajamas, Savivaldybė grįsdama Aprašo 10.3 punkto teisėtumą, rėmėsi Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymu (toliau – Įstatymas), kuriame taip pat numatyta galimybė teikti finansinę paramą asmenims, kurie mokosi pagal bendrojo ugdymo programą ar pagal formaliojo profesinio mokymo programą, arba studijuoja aukštojoje mokykloje, kol jiems sukaks 24 metai.

Įstatymo paskirtis – nustatyti piniginės socialinės paramos teikimo principus, finansavimo šaltinius, piniginę socialinę paramą gaunančių asmenų teises ir pareigas, taip pat piniginės socialinės paramos, teikiamos nepasiturintiems gyventojams, kai suaugę asmenys yra išnaudoję visas kitų pajamų gavimo galimybes, rūšis, jų dydžius ir teikimo sąlygas. Piniginės socialinės paramos rūšys yra šios: socialinė pašalpa; būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijos.

Aprašas nereglamentuoja galimybių (sąlygų) gauti pirmiau išvardintas socialines paramas, todėl Įstatymo 8 straipsnio, reglamentuojančio sąlygų, kurioms esant bendrai gyvenantys asmenys arba vienas gyvenantis asmuo turi teisę į piniginę socialinę paramą, 2 dalis (asmenys mokosi pagal bendrojo ugdymo programą ar pagal formaliojo profesinio mokymo programą arba studijuoja aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės ar iššęstinės studijų formos programas, kol jiems sukaks 24 metai, ir laikotarpiu nuo bendrojo ugdymo programos baigimo dienos iki tų pačių metų rugsėjo 1 dienos, bet ne ilgiau, negu jiems sukaks 24 metai) negali būti taikoma Aprašu nustatytiems teisiniams santykiams grįsti.

Pagal Aprašo 11.1 punktą, šeima, gaunanti socialinę pašalpą, pateikus Vilniaus miesto socialinės paramos centro pateiktas pažymas, nuo mokesčio už vaiko maitinimą atleidžiama visiškai.

Vadovaujantis Aprašo 10.3 punktu, Savivaldybė preziumuoja, kad asmenys, šiuo atveju – tėvai arba vienas iš tėvų (globėjų), kurie mokosi pagal bendrojo ugdymo programą, profesinio mokymo

programą arba yra aukštosios mokyklos studentas (-ai), iki 24 metų negali gauti pajamų, nes privalo: „sąžiningai vykdyti savo pareigą mokytis, iki 24 metų įgyti būtiną išsilavinimą ir esant norui – aukštesnį arba profesinį“ (citatą kalba netaisyta).

Atkreiptinas dėmesys, kad Aprašo 10.3 punkto tikslas suteikti mokesčio už vaikų maitinimą lengvatą tiksliai tiems tėvams (vienam iš tėvų), kurie mokosi arba studijuoja ir kurie yra iki 24 metų amžiaus. Tėvų turtinė padėtis šiuo atveju neturi reikšmės, kadangi, norėdami pasinaudoti šia lengvata, tėvai privalo pateikti ne duomenis apie gaunamas pajamas, o pažymą apie mokslo tęsimą vasario ir rugsėjo mėnesiais.

Atsižvelgiant į tai, kad 24 metų amžiaus riba, kuriai esant asmuo (-enys) (tėvai, vienas iš tėvų) gali pasinaudoti Aprašo 10.3 punkte nurodyta lengvata už vaiko maitinimą, yra įtvirtinta įstatymu (Civiliniu kodeksu), į tai, kad Savivaldybės tikslą pateisina teisėtas, socialinio solidarumo principas, konstatuotina, kad 2019 m. gruodžio 4 d. Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 1-305, kuriuo patvirtintas Mokesčio už vaiko išlaikymą Vilniaus miesto savivaldybės mokyklose, įgyvendinančiose ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, nustatymo tvarkos aprašo 10.3 punktas, neprieštaruja Lygių galimybių įstatymo 5 str. 1 d. 1 punktui, įpareigojančiam valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant, *inter alia*, amžiaus.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 17 str. 2 dalį, Lygių galimybių kontrolierius atlieka nepriklausomus tyrimus, susijusius su diskriminacijos atvejais, ir nepriklausomas diskriminacijos padėties apžvalgas, skelbia nepriklausomas ataskaitas, teikia išvadas ir rekomendacijas bet kokiais su diskriminacija susijusiais klausimais dėl šio įstatymo įgyvendinimo, taip pat pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl teisės aktų tobulinimo ir lygių teisių įgyvendinimo politikos prioritetų, vykdo prevencinę ir švietėjišką veiklą, lygių galimybių užtikrinimo sklaidą.

Vadovaujantis pirmiau išdėstytais argumentais dėl Civilinio kodekso 3.192¹ str. 1 dalyje išdėstytos išlygos dėl studijuojančių asmenų faktinio paramos būtinumo įvertinimo, siūlytina Savivaldybės tarybai, apsvarstyti ir įtraukti į Aprašo 10.3 punktą kriterijus, numatančius Savivaldybės paramos teikimą tik tiems asmenims, kuriems ji yra būtina.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 17 str., 29 str. 2 d. 5 p. bei 30 str. 3 d.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pripažinti skundą nepagrįstu, kai nepasitvirtino jame nurodyti pažeidimai.
2. Įpareigoti Vilniaus miesto savivaldybę išnagrinėti šį sprendimą ir per 30 dienų informuoti Tarnybą apie sprendimo nagrinėjimo rezultatus.
3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Vilniaus miesto savivaldybę.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė